

CIRCUITELE INTEGRATE – OBIECTE ALE PROPRIETĂȚII INTELLECTUALE

Autori: Dmitrii PĂDURE¹, Dumitrița BÎNZARI², Natalia PĂDURE²
Coordonator științific: Vitalie SÎLI, doctor în drept

¹ Universitatea Tehnică a Moldovei

² Academia de Studii Economice a Moldovei

Abstract: *In the present paper national and international legal framework in the field of protecting integrated circuits as objects of intellectual property is being considered. There are presented the most important regulations of international treaties and national legislation which could be interesting for an inventor in the field of electronics.*

Cuvinte cheie: *circuite integrate, topografii, legislație, convenții, AGEPI.*

1. Introducere

„Circuitele integrate” deseori numite și „chip-uri” sunt elementele-cheie ale industriei tehnologiei informaționale. Ele sunt elementele esențiale în orice echipament digital și au fost încorporate într-un număr enorm de articole industriale, începând cu piese pentru echipamente până la multiple tipuri de aparate de uz casnic și de uz personal. Atât desenul, cât și producția unor asemenea circuite necesită capacități tehnice deosebite și investiții enorme în companiile de producere. Astfel, elaborarea, proiectarea, realizarea și multiplicarea reprezintă un moment important în cadrul protecției proprietății intelectuale. Întru afirmarea cercetărilor pe plan național și internațional, precum și protecției invențiilor acestora, are loc armonizarea continuă a legislației Republicii Moldova cu standardele Uniunii Europene.

2. Legislația națională în domeniul protecției topografiilor circuitelor integrate

Legea privind protecția topografiilor circuitelor integrate, nr.655-XIV din 29.10.1999 definește *circuitul integrat* fiind un produs, sub forma sa finală sau sub o formă intermediară, destinat să îndeplinească o funcție electronică, în care elementele, dintre care cel puțin unul este un element activ, și interconexiunile, în totalitate sau parțial, fac parte integrantă din corpul sau suprafața unei piese materiale. Prin *topografie* (schemă de configurație) *a unui circuit integrat*, se înțelege dispunerea tridimensională, oricare ar fi expresia ei, a unor elemente, dintre care cel puțin unul este un element activ, și a tuturor interconexiunilor circuitului integrat sau a unei părți din ele ori o astfel de dispunere tridimensională pregătită pentru un circuit integrat destinat fabricării.

Dreptul la protecție o au subiecții enumerați în art.2 al Legii nr.655-XIV, și anume:

- persoanele fizice și juridice rezidente în Republica Moldova;
- persoanele fizice și juridice nerezidente în Republica Moldova, în conformitate cu condițiile prevăzute de convențiile internaționale la care Republica Moldova este parte, iar în lipsa acestora - pe bază de reciprocitate;
- persoanele îndreptățite să obțină protecția legală a unei topografii întrețin relații cu AGEPI personal sau prin reprezentantul autorizat printr-o procură, care activează în conformitate cu regulamentul aprobat de Guvern;
- persoanele fizice și juridice nerezidente în Republica Moldova întrețin relații cu AGEPI numai prin reprezentantul în proprietate industrială din Republica Moldova;

- creatorul topografiei sau succesorul în drepturi al acestuia. În cazul în care există mai mulți creatori, dreptul la protecția topografiei aparține acestora în comun, dacă contractul încheiat între ei nu prevede altfel;
- în cazul în care topografia a fost creată de un salariat în cadrul obligațiilor de serviciu sau executând o sarcină concretă încredințată în scris (topografie de serviciu), dreptul la protecția topografiei aparține sau creatorului, sau unității, conform contractului încheiat între creator și unitate;
- dacă topografia a fost creată de o persoană la comanda unei alte persoane, dreptul la protecția topografiei aparține persoanei indicate în contractul încheiat între ele.

Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală (AGEPI) este autoritatea care realizează protecția juridică a topografiilor în conformitate cu legislația în vigoare.

În conformitate cu Legea nr.655-XIV/1999, AGEPI recepționează și înregistrează cererile de înregistrare a topografiilor, le examinează, înregistrează topografiile, eliberează certificatele de înregistrare, publică datele oficiale, înregistrează contractele de transmitere a drepturilor, elaborează actele normative și stabilește taxele pentru serviciile cu semnificație juridică în domeniul protecției topografiilor.

Înregistrarea unei topografii la AGEPI se efectuează în baza depozitului național reglementar. Depozitul național reglementar pentru înregistrarea unei topografii se constituie din:

1. cerere, redactată pe un formular-tip prin care se solicită înregistrarea topografiei;
2. documentația tehnică, constituită din materiale grafice și texte, care conține informație suficientă pentru a permite identificarea topografiei și pentru a evidenția funcțiunea electronică a circuitului integrat care încorporează topografia;
3. două exemplare ale circuitului integrat, dacă acesta a fost realizat și exploatat în scopuri comerciale;
4. documentul care confirmă achitarea taxelor;
5. procura, în cazul în care cererea se depune prin intermediul reprezentantului.

Dacă se constată îndeplinirea tuturor cerințelor legale, AGEPI emite hotărârea de înregistrare a topografiei, efectuează înregistrarea în Registrul Național al Topografiilor Circuitelor Integrate și o notifică solicitantului. O topografie înregistrată la AGEPI este protejată pe teritoriul Republicii Moldova pe o perioadă de 10 ani.

Legea nr.655-XIV/1999 prevede expres situațiile care nu constituie o încălcare a drepturilor titularului unei topografii înregistrate – reproducerea de către un terț a topografiei, dacă a fost făcută:

- a) într-un cadru particular, fără scopuri comerciale;
- b) în scop de evaluare, analiză, cercetare sau instruire.

De asemenea, nu constituie o încălcare a drepturilor titularului:

- a) folosirea unei topografii înregistrate în construcția sau la exploatarea oricăror mijloace de transport aparținând țărilor membre ale convențiilor internaționale la care Republica Moldova este parte, cu condiția ca aceste mijloace de transport să se afle temporar sau accidental pe teritoriul Republicii Moldova și topografia să fie folosită exclusiv pentru necesitățile mijloacelor de transport;
- b) exploatarea unei topografii înregistrate în situații de urgență națională sau în alte circumstanțe de extremă urgență, cu informarea imediată a titularului;
- c) exploatarea unei noi topografii create de către orice persoană care, pornind de la evaluarea sau analiza topografiei înregistrate, creează o topografie nouă ce îndeplinește condiția de originalitate;
- d) săvârșirea oricărei acțiuni referitoare la un circuit integrat care încorporează o

topografie reprodușă ilicit sau la orice produs care încorporează un astfel de circuit integrat, dacă persoana care săvârșește aceste acțiuni nu știa și nu avea motive temeinice să știe că, atunci cnd a achiziționat respectivul circuit integrat sau produsul care îl încorporează, acesta conținea o topografie reprodușă ilicit;

e) orice exploatare de către un terț a topografiei înregistrate sau a circuitului integrat care o încorporează, vndute de către titular sau cu autorizația lui.

Art.7 din Legea nr.655-XIV admite situații cnd, în afară de cele expuse mai sus, pot avea exploatari ale topografiei, fără autorizarea titularului. În sensul legii menționate, prin *exploatarea topografiei* se înțelege:

1. reproducerea, fie prin încorporare într-un circuit integrat, fie în alt mod, a topografiei sau a uneia din părțile acesteia, cu excepția părților care nu snt originale în sensul dispozițiilor art.1 alin.(4)-(7) din prezenta lege;
2. exportul, importul, oferirea spre vnzare, vânzarea sau distribuirea în orice mod, în scopuri comerciale, a topografiei, a circuitului integrat în care aceasta este încorporată sau a unui articol care încorporează un astfel de circuit integrat.

Creatorul unei topografii înregistrate are dreptul să i se menționeze numele și calitatea de creator al topografiei în certificatul de înregistrare a topografiei și în publicațiile efectuate de AGEPI cu privire la topografia înregistrată.

Dreptul la protecție și drepturile ce decurg din înregistrarea unei topografii pot fi transmise, total sau parțial, prin cesiune și licență exclusivă sau neexclusivă, prin succesiune ori moștenire legală sau testamentară.

3. Protecția internațională cu privire la scheme de configurații (topografii) ale circuitelor integrate

Conform Acordului Organizației Mondiale a Comerțului (OMC) cu privire la aspectele comerciale legate de drepturile de proprietate intelectuală (TRIPS), membrilor OMC li se cere să protejeze desenele (topografiile) circuitelor integrate conform prevederilor Tratatului privind proprietatea intelectuală în materie de circuite integrate, 1989 (numit și „Tratatul de la Washington”).

Acordul TRIPS cere membrilor să respecte art.2 – 7 (în afara art.6 (3)), art.12 și art.16 (3) ale Tratatului pentru proprietate intelectuală cu privire la circuite integrate („Tratatul de la Washington”), adoptat în 1989.

Puține state au aderat la Tratatul de la Washington și Tratatul încă nu a intrat în vigoare. Statele preponderente, de exemplu Statele Unite și Japonia, au refuzat să adere la acest Tratat pe motiv de nemulțumire cu privire la unele reglementări, în special cele ce prevăd licențe obligatorii și achiziționarea produselor care conțin semiconductori iliciți.

Astfel, poate fi prezentat un sumar al reglementărilor Tratatului de la Washington care au fost încorporate în Acordul TRIPS și care, respectiv, sunt obligatorii pentru membrii OMC:

- un circuit integrat este definit drept „un produs sub forma sa finală sau sub o formă intermediară, alcătuit dintr-un ansamblu de componente active și pasive, inclusiv interconexiunile, care fac parte în totalitate sau parțial din corpul sau suprafața unei piese materiale, produs care este destinat să îndeplinească o funcție electronică” (art.2 (i) al Tratatului de la Washington);
- art.2 (ii) clarifică că protecția se referă la schemele tridimensionale;
- tratatul de la Washington nu specifică tipul de material în cadrul căruia desenul/ topografia poate fi încorporată. Totuși, fiecare stat parte la Tratat și membrii OMC pot limita protecția circuitelor semiconductoare integrate, adică circuitele integrate construite din silicon și alte materiale semiconductoare;

- protecția se acordă schemelor/topografiilor „originale” – originale însemnând că ele sunt rezultatul „eforturilor intelectuale” personale ale creatorului lor;
- obligația către fiecare stat contractant este de a aplica „tratament național” (adică același tratament pe care îl acordă propriilor naționali) persoanelor fizice care sunt naționali sau domiciliați pe teritoriul oricărui alt stat contractant și entităților juridice sau persoanelor fizice care au sediu real și efectiv pe teritoriul unuia dintre statele contractante, unde acestea creează desenele (topografiile) sau produc circuitele integrate;
- art.6.1 enumeră actele care necesită autorizația titularului, inclusiv reproducerea totală sau parțială prin încorporare în cadrul unui circuit integrat sau prin altă modalitate (de exemplu, pe mască, bandă de computer, hîrtie sau prin alte suporturi, inclusiv fabricarea microchip-ului); și importul, vânzarea sau distribuția în scopuri comerciale a desenului/topografiei protejate sau a unui circuit integrat care încorporează un desen/ topografie protejată;
- art.6.2 stabilește anumite excepții cu privire la dreptul titularului de a autoriza reproducerea unui desen/topografie a circuitului integrat. Principala excepție ține de „inginerie inversă” care, în contextul de față, se referă la evaluarea unui circuit integrat existent pentru a crea în mod independent un produs competitiv, care poate fi similar sau identic originalului;
- art.12 stipulează clar că Tratatul de la Washington nu va afecta obligațiile pe care statele membre le au conform Convențiilor de la Paris și de la Berna.

Pe lângă încorporarea acestor prevederi (și a unor prevederi mai tehnice) ale Tratatului de la Washington, Acordul TRIPS mai prevede și unele obligații suplimentare, precum urmează:

- art.36 completează drepturile exclusive ale titularului, prevăzute de Tratatul de la Washington, prin dreptul de a importa, vinde sau distribui un articol ce încorporează un asemenea circuit integrat;
- cumpărătorii de bună credință ai produselor ce implică desene și scheme ilegale trebuie să plătească compensație titularului după primirea notificării;
- durata de protecție a fost extinsă la minimum zece ani (în comparație cu durata minimă de opt ani conform Tratatului de la Washington). Spre deosebire de Tratatul de la Washington, Acordul TRIPS specifică datele începînd de cînd aceste durate sunt calculate. În orice caz, membrii pot limita durata protecției la 15 ani după crearea desenului/schemei.

4. Concluzie

Ca urmare a celor expuse se pot formula următoarele:

- asigurarea respectării legii rămîne provocarea-cheie pentru armonizarea completă a legislației;
- asigurarea îmbunătățită a respectării legii va implica îmbunătățiri la capitolul de personal, specializarea și instruirea în cadrul organizațiilor părților interesate relevante;
- prezența a doi factori importanți ce influențează aplicarea și respectarea legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale – gestionarea asigurării respectării legislației și implicarea mai activă a titularilor de drepturi în activitatea de aplicare a legii.

Bibliografie

1. *Legea privind protecția topografiilor circuitelor integrate, nr.655-XIV/1999 din 29.10.1999;*
2. *Tratatul de la Washington, 1989;*
3. *Hotărîrea Guvernului Republicii Moldova cu privire la evaluarea obiectelor de proprietate intelectuală, nr.783 din 30.06.2003;*
4. *Dan Săvescu, Adrian Budală, Proprietatea intelectuală în România și unele țări din UE, Brașov, Lux Libris, 2008;*
5. *E. Stuart, E. Fano, L. Scales (traducere I. Coman, S. Iarincovschi, A. Chironde-Lone), Legislația și politica în domeniul proprietății intelectuale. Armonizarea legislației Republicii Moldova cu standardele UE, Chișinău, Sinectica-Com, 2010.*